

Текст неофіційного перекладу рішення

Обставини справи

Справа стосувалася кримінального засудження заявниці за порушення таємниці справи про встановлення опіки над її внучкою.

Донька та зять заявниці у 2007 році загинули в дорожньо-транспортній пригоді. Дитина подружжя, якій на той час було 5 місяців, вижила. Надалі виник правовий спір між родиною заявниці та родиною дитини по лінії батька стосовно опіки та піклування над нею. Відповідно до останнього рішення опіка над дитиною була надана її дядьку по батьківській лінії. Це рішення оскаржила родина заявниці.

Спір родин отримав широкий розголос в ЗМІ, у 2010 році заявниця брала участь у телевізійній програмі, де вона обговорювала імовірні недоліки процесу опіки та провадження.

Через кримінальну скаргу дядька дитини по батьківській лінії у 2011 році державна прокуратура пред'явила заявниці обвинувачення у розкритті особистості її внучки. Муніципальний суд у 2012 році визнав заявницю винною у порушенні таємниці / конфіденційності провадження за пунктом 1 статті 305 Кримінального кодексу. У 2013 році це рішення було підтримане Окружним та Конституційними судами.

Протягом всього провадження заявниця вказувала, що розкрита нею інформація вже була публічно відомою. Заявниця також клопотала про допит журналістів, які готували телевізійний сюжет; це клопотання суд відхилив.

Посилаючись на статтю 10 Конвенції, заявниця вказувала, що її засудження було направлене на те, щоб змусити її мовчати за критику провадження з опіки.

Оцінка Суду

Суд вже вказував про застосовність статті 10 Конвенції за обставин цієї справи, коли заявниця намагалась публічно висловити своє занепокоєння щодо стверджуваних недоліків в роботі органів соціальних органів з розгляду питання опіки над її внучкою, і тим самим, на думку органів влади, розкрила конфіденційну інформацію. За цих обставин кримінальне засудження за розкриття конфіденційної інформації провадження з опіки є втручанням у право заявниці за статтею 10 Конвенції (див. *mutatis mutandis*, *Stoll*, § 46–47, 108; *Ricci*, § 42; *Bédat*, § 44, 47 та 55, цитовані вище) (пункт 77 рішення).

Суд зазначив, що в цій справі правовий спір виник між родиною заявниці й родиною дитини по лінії батька стосовно опіки та піклування над неповнолітньою дитиною, яка втратила своїх батьків у ДТП. Справа привернула увагу ЗМІ, поставивши під загрозу приватність дитини. Суд далі вказав, що, беручи участь в оскаржуваній телевізійній програмі та обговоренні, заявниця, зокрема, вказувала на недоліки у розгляді справи про опіку над дитиною, які також були визнані Міністерством, і брала участь в обговоренні питань, що мають суспільний інтерес, зокрема належного

функціонування системи проваджень з догляду за дітьми (порівняйте *Bédat*, цит. вище, § 55) (пункт 103 рішення).

Тому в цій справі право заявниці на інформування громадськості про стверджувані недоліки в розгляді національними органами справи про опіку дитини конкурувало з правом дитини на приватність, зокрема її особистості, що підлягає захисту, а також заборонаю розголошення інформації без дозволу, що була розкрита в ході провадження з опіки. Суд вже вирішував питання стосовно розкриття конфіденційної інформації хоча за обставин, відмінних від обставин у цій справі (див. *Stoll*, § 108; *Bédat*, § 55; *Ricci*, § 54, всі цит. вище, та *Pinto Coelho v. Portugal*, no. 28439/08, § 36, 28 червня 2011 року) (пункт 104 рішення).

На думку Суду, схожа логіка має застосовуватись у справах, які, як і ця справа, стосувалися розкриття особистості дитини та персональних даних в ЗМІ чи на телебаченні в рамках провадження з опіки. Якщо провадження провадилося закрито, можна розумно очікувати, що розкрита в ході такої справи інформація буде залишатись конфіденційною. Суд зауважив, що діти, особливо неповнолітні, мають невеликий або не мають взагалі практичного контролю над використанням своїх персональних даних, що включає неможливість оскаржити чи зрозуміти питання, за яких їхня згода, якби вони були дорослими, вимагалась (пункт 105 рішення).

В цьому аспекті національні органи влади мають ретельніше урівноважувати право на свободу висловлення своїх коментарів стосовно питання, що має суспільний інтерес, і необхідності захисту найкращих інтересів дитини та прав дитини. При цьому, органи влади мають враховувати конкретні обставини справи із врахуванням того, щоб насамперед бралися до уваги найкращі інтереси дитини, що означає, що інтереси дитини мають високий пріоритет, а не є лише одним із міркувань. Таким чином, має надаватись більша вага тому, що служить найкращим інтересам дитини, особливо коли та чи інша дія має беззаперечний вплив на дитину (пункт 106 рішення).

Проте в рішеннях національних судів жодне з міркувань, що впливають з прецедентної практики стосовно конкуруючих інтересів і поведінки заявниці, не було збалансовано з урахуванням конкуруючої необхідності у захисті особистості дитини та приватності через забезпечення конфіденційності провадження з опіки шляхом застосування кримінального права, обвинувачення та засудження заявниці за пунктом 1 статті 305 Кримінального кодексу (пункт 107 рішення).

Так, муніципальний суд, чії висновки прийняли та підтримали вищестоящі суди, не розглянув, чи пов'язана ця справа з питанням, що стосується суспільного інтересу, і якщо так, то як саме заявниця брала участь в обговоренні, яке могло б сприяти вирішенню питань, що мають суспільний інтерес. У зв'язку із цим Суд підкреслив, що конфіденційність провадження з опіки не може бути захищена будь-якою ціною. Як і в інших випадках, коли конфіденційність відіграє важливу роль (див. *Stoll*, цит. вище, § 128, стосовно дипломатичної таємниці, *Bédat*, цит. вище, § 64, стосовно таємниці судових розслідувань), різні аспекти конкретної справи мають бути враховані, а інтереси, про які йдеться, мають бути урівноважені один з одним (пункт 108 рішення).

Суд нагадав, що коментарі стосовно функціонування системи, яка покликана вирішувати питання прав та долі дітей тією мірою, що стосується питань, які мають суспільний інтерес, мають користуватися високим ступенем захисту свободи

вираження поглядів. Натомість у цій справі коментарі мають розглядатися в контексті необхідності захисту приватного життя дитини, навіть якщо вона лише дитина, включаючи її особистість та цінності, пов'язані з її добробутом, особистісним розвитком, психологічною недоторканністю та стосунками з іншими людьми, зокрема членами родини, беручи до уваги найкращі інтереси дитини (пункт 109 рішення).

Більше того, незважаючи на конкретний запит заявниці щодо цього, суд відмовився розглянути питання, чи була основна інформація, висвітлена на телебаченні, вже відома суспільству, і що в деяких випадках самі органи влади визнали за необхідне поінформувати ЗМІ про певні аспекти сімейного спору та відповідного провадження. Дійсно, частина цієї інформації була розкрита директором соціального центру у 2008 році, який навіть публічно висловив свої думки стосовно кращого рішення в контексті прав опіки над дитиною в телевізійній програмі (пункт 110 рішення).

Відповідно, оскаржуваний телевізійний сюжет, в якому заявниця брала участь, головним чином не висвітлював жодної інформації, яка ще не була відома суспільству. Крім цього, ім'я дитини та імена інших залучених до справи осіб вже були відомі з інших сюжетів медіа, як і деталі стосовно суті та ходу провадження щодо опіки над дитиною. Незважаючи на те, що деякі елементи інформації, про яку йдеться, вже відомі суспільству, подальше поширення «суспільної інформації» все ще не було збалансовано з міркуваннями приватного життя дитини. У зв'язку з цим Суд підкреслив, що стверджуване втручання у приватне життя дитини не може саме собою виправдовуватись тим фактом, що інформація про неї та провадження з опіки вже були відомі суспільству без врахування того, яким чином вони були отримані (пункт 111 рішення).

Вирішуючи питання відповідних інтересів та поведінки заявниці, Суд визнав за важливе зауважити, що її участь в оскаржуваному репортажі не може розглядатись окремо. Її варто розглядати в більш широкому контексті висвітлення в ЗМІ питань, що обговорювались. Однак, незважаючи на неодноразові клопотання заявниці про збір доказів щодо цього, муніципальний суд не визначив роль журналістів у розголошенні конфіденційної інформації. У зв'язку з цим, важливо наголосити, що згідно з національним законодавством та відповідними положеннями журналістської етики журналісти, які беруть участь у підготовці телевізійної програми мають важливий обов'язок забезпечувати, щоб конфіденційна інформація про дитину не була розголошена. Натомість муніципальний суд не заслухав показання журналістів задля з'ясування того, які поради вони надали заявниці та за яких обставин конфіденційна інформація була зафіксована і пізніше відтворена в сюжеті (пункт 113 рішення).

ЄСПЛ також зауважив, що національні суди не врахували, що участь заявниці в оскаржуваному сюжеті не була направлена на задоволення цікавості певної аудиторії про деталі життя деяких осіб. Дійсно, як зазначив муніципальний суд, заявниця діяла за доброю волею для захисту інтересів дитини шляхом ініціювання питань щодо недоліків в діяльності органів опіки (див. *mutatis mutandis*, *Juppala v. Finland*, по. 18620/03, § 44–45, 2 грудня 2008 року) (пункт 114 рішення).

З обґрунтування національних судів вбачалося, що вищенаведені міркування не були взяті до уваги головним чином через формальний підхід до поняття конфіденційності провадження, захищеного пунктом 1 статті 305 Кримінального кодексу (пункт 115 рішення).

На думку Суду, такий формальний підхід національних судів всупереч вимогам прецедентного права Суду призвів до непроведення належного розгляду того, чи було втручання у права за статтею 10 Конвенції обґрунтованим (порівняйте *Görmüş and Others*, цит. вище, § 65–66) (пункт 116 рішення).

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 10 вересня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.